

KARLATARREN II

GUDEA (VII)

Karlatarren-artean Amorebieta' ko Ytunbena on Jose Liceto de Urki-zu aurkezten jatu. Zetarako edo zer izan zan bere eginkizuna?... Liberal-Baltzen Serrano Gudalburua'gaz berba egin, onen egoera, asmo-gogoa ta elburuak jakiteko. Serrano'k esan eutson España'ko Egoaldean errepublikanumatxinadaren bat jaso ete leitekean bildurrez egoala, ta orregaitik gudalozte osoa gertu eukiteko beragaz emengo burruka arazoe-kin naita naiez amaitu gura ebala lenbaitlen. Orozko'ra joan zan Urkizu iru eguneko bake unea emoten ebela esatera. Bidean aurkitu eban On Leon de Iriarte. Au asarraturik egoan Aldundegi'ko Zuzendaria gaz. Zegaitik? Beragan ez eukolako uste onik. Eta zelan eukiko eban ba isil-isillik Aldundegi'ren erabagia ez onartu ezker? Esan eutsoen Gipuzkoan Rekondo ta Amelibia aldendu egin zireala. Naparran Carasa be bai.

Beste España'ko alderdietan nekez egoan gudari talderik Karlis-ten alde. Egiten eban oarpen, zio, arrazoi babarra auxe izaten zan: Gustiz egoki zala On Karlos'eri itaundutea ta onen eritxia jakin erabagi ain ardurazkoa artu baiño lenago.

Erantzuten eutsoen: Nora joango gara ez ba'dakigu On Karlos non dagon? Gaiñera, Errege-Gudalategia egoera estu onetan isildu egiten zala.

Alan da gustiz be Yriarte buru gogorraz bere eritxian.

Zelango asmoak erabillezan buruan, dana dala, ardura barik, guztia areri entzutean ez eukala gogo eragille ezeroskorik artuteko jakindu ziran oso-osoz.

Augaitik zuzendariak guda buruzagiak anatur esan eutsen or-

duan bertan egozanak baita be ezegozanak gudea jarraitu gura ba-eben, esan egiela argi ta zintazunez, Aldundegiak bere zeregiña amaitu ebalako ezereztu bear izan arren, bera guda-zelaian geratuko zala borondantezko azken gudaria aldenduten zan arte.

Orduan be isildu egin zan Yriarte, ta au ikusirik zuzendariak agertu egiala idazte-agirian bere asmoa, baiña ori be ez eban nai, koloka, eztabaidaz bere asmorik ez agertu, zalantzan dagoan gizon antzera.

Aldundegi'ko zuzendariak egiztatu egiala bere asmoa eskatu eutson. Orozko'ko bigarren batzarra olantxe amaitu zan, baiña etzan agertu Yriarte'ren eritxirik.

Batzar onen agiriak lengoak baiño argitasun gitxiago eukan ta zeaztasun orreik isillean itziten dauz. Batzar bietan gudea amaitu bear zala argi ta garbi esaten zan.

Geroago ikusiko gogunez, Leon de Yriarte'k maltzurkeriz ziar- duan, eta bere andizale, bekaizke-ri edo eztakigu zegaitik zuzenda-riaren aurka ebillen beti.

Askenez, Yriarte beronek ta Marques de Valde-Espina'k gudea amaitu, nakea eskatu ta itunbena egin bear zala ontzat artu eben. Gero irizpide ta azterketa asko agertu be agertu ta zabaldu ziran.

Alkargo-bakearen jatorrizko utsune izan zala, On Karlos Erregea aurrean egon barik egitea esaten eben.

Baiña zintzotasunaren bidean ibilli gura ba-dogu, irizpide ori etzala onerakoa esan bear be.

Zelan esan leiteke Don Karlos aldendu egin zala bere billa ainbeste alegin eginda gero, bera ezin aurkitu ta? Bizkaiko Aldundegia- ren aurka agiraka egozanak, ja-

kin bear eben onen erantzukizun itzal bildurgarria.

Probintzia zaindu, ta mille ol- dezko gudarien bizitzea gordeteko bera bakarrik, beste Karlis-ten la- guntza barik, liberal baltz arerioz inguratuta alde guztietan, orre- lango egoeran ez eukon beste bi- derik gudea amaitu ta baldintza- rik onenakaz bakea eskatzea bai- ño.

Bestelan zer esan leikien mar- marzaleak, gudea jarraitzea onartuz, bertan bera itxita ainbes- te borondantezko gudariak, eurak Aldundegi'ko gizonek biaramo- nean Frantzira iges joan ba'litza- z?

Orixe egin eben Leon Yriarte'k te bere lagunak, bake-une edo gudu-arte apurtuta, batalloi bi- gaz abiatu ziranean gudaketak jarraitzeko, eta Gernika'ra eldu- rik izkilluak jaurti, gudariak ber- tan beera itxi, ta eurak bildur lo- tsagarritz arerioari eskatu mese- dez itxi egioela Prantzi alderuntz egiten.

Aldundegi'ko gizonek orrelan- go jokabidea artu ba'legie, nore- gan jausiko zan erabagi zoro orrek ekarriko zituan kalte, zori- txar ta onadamenen erantzukizu- na?

Bein eta betiko esan bear da danok jakin dagien: 1872'ko biga- rren Karlis-ten gudea zuzendu ebe- nak, ondo, zintzoro ta zuzen joka- tu eben.

Rivadeneira'k bere Errege kris- tiñauen Idaztitan diñoana begi-au- rrean euki ta jarraitu eben: «Arrazoiak eskatzen dauanean aurrerantz ez joatea koldar argal- kerik dan antzera, olantxe zorakeri auzarkeria izaten da atzerantz ez egitea adimen berak adierazi edo esaten deuskunean».

LETONA'k